

ความคิดเห็นของชุมชนต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลสันป่าเปา

อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่*

COMMUNITY OPINIONS AGRO-TOURISM ATTRACTION POTENTIAL IN SAN PA PAO SUBDISTRICT, SAN SAI DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE

วารี เพิ่มพูล¹, จุฑาทิพย์ เฉลิมผล^{1*}, ณฐิตากานต์ พัยคณา¹, ยุทธศักดิ์ ฉัตรแก้วนพานนท์²

Waree Permpool¹, Juthathip Chalermphol^{1*}, Nathitakarn Phayakka¹, Yuthasak Chatkaewnapanon²

¹คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่ ประเทศไทย

¹Faculty of Agriculture, Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand

²คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่ ประเทศไทย

²Faculty of Humanities, Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand

*Corresponding author E-mail: juthathip.c@cmu.ac.th

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมบางประการของสมาชิกชุมชน ความคิดเห็นต่อข้อดี/ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่มีการวิเคราะห์โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากร จำนวน 2,332 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 190 คน นักวิจัยเลือกขนาดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 วิเคราะห์สถิติด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุ ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกชุมชนมีอายุเฉลี่ย 55.21 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีการประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปถึง 29.47 ราย สมาชิกชุมชนมีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 134,558.16 บาทต่อปี มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 1.91 ไร่ มีการเป็นสมาชิกกลุ่ม 27.37 ราย และได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 67.89 ครั้ง จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของคนในชุมชนที่มีต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีค่าเฉลี่ย 1.86 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.737 ความคิดเห็นต่อข้อดี/ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีค่าเฉลี่ย 3.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.097 และปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของชุมชนต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีความสัมพันธ์เชิงบวกทั้งหมด ได้แก่ อายุ มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความคิดเห็นต่อข้อดี/ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความคิดเห็นของชุมชน, ศักยภาพการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงเกษตร, ปัจจัย

Abstract

The objective of the research was to study basic characteristics of individual, economy, and society some local people and the potentials of agro-tourism Including factors affecting of community opinions agro-tourism attraction potential in San Pa Pao Subdistrict, Sansai District, Chiang Mai Province. Use quantitative research methods to analyze factors affecting community opinions agro-tourism attraction potential in San Pa Pao Subdistrict, Sansai District, Chiang Mai Province. The research instrument was questionnaire. The sample group was selected from 2,332 households. The sample were 190 people. The researcher selected a sample size of 10 percent. Data were analyzed by descriptive statistics including percentage, mean, standard and multiple regression analysis. It was shown that the average age of the members was 55.21 years old, graduated from Grade 9, and 29.47 percent had occupation as temporary employees. They had an average household income of 134,558.16 Baht and a number of agricultural areas was 1.91 rai. Furthermore, they had perceptions of agro-tourism news for 67.89 times. Analysis of the opinions from people in the community on the potentials of agro-tourism, it was found the potential of agro-tourism has a mean of 1.86 and a standard deviation of 0.737. In addition, opinions from local people on agro-tourism has a mean of 3.67 and a standard deviation of 1.097. Factors related to the factors affecting community opinions agro-tourism attraction potential were a positive relationship including age level, which was statistically significant at 0.05, and opinions of local people on agritourism were statistically significant at 0.01, respectively.

Keywords: Community Opinions, Tourism Potential, Agro-Tourism, Factors

บทนำ

การเกษตรเป็นรากฐานวิถีชีวิตของประชาชนชาวไทยตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยแต่ภาคเกษตรยังคงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายในประเทศให้แต่ละชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (ณัฐตากานต์ พยัคฆา และกิตติศักดิ์ ทองมีทิพย์, 2564) ปีพุทธศักราช 2566 ประชากรทางภาคเหนือมีการทำเกษตรกรรมถึง 1.9 ล้านราย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2567) แต่การประกอบอาชีพเกษตรกรรมกลับมีความเหลื่อมล้ำทางรายได้และราคาผลผลิตไม่แน่นอน (เสาวณี จันทะพงษ์ และพรชนก เทพขาม, 2561) วิธีแก้ปัญหาคือความมั่นคงทางรายได้เพิ่มช่องทางรายได้แก่คนในชุมชน การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นเครื่องมือหนึ่งที่บูรณาการระหว่างการท่องเที่ยวกับการเกษตรของแต่ละชุมชนเข้าด้วยกันโดยมีแนวคิดเพื่อช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนโดยใช้วิธีการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าและบริการบนฐานของทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564); (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) การส่งเสริมให้ชุมชนจัดทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อผลักดันเสริมสร้างมูลค่าเพิ่มของเศรษฐกิจฐานรากภายในชุมชนเพราะการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเข้ากับวิถีชีวิตเกษตรกรรมสามารถสร้างงานสร้าง

รายได้จากการให้บริการนักท่องเที่ยวและจัดจำหน่ายสินค้าเป็นการยกระดับคุณค่าผลผลิตวิถีชีวิตสู่มูลค่าทางเศรษฐกิจได้อย่างครบวงจร (เทศบาลตำบลสันป่าเปา, 2567) นอกจากนี้ การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยสมาชิกชุมชนให้ประสบความสำเร็จต้องวางระเบียบข้อตกลง กฎ กติกา ให้ชัดเจน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562) เพราะหากชุมชนขาดการวางกฎระเบียบ กติกาการอยู่ร่วมกัน อาจทำให้สมาชิกชุมชนขาดการดูแลรักษาสภาพแวดล้อม (พิจารศรี จีระนันท์กิจ, 2561)

เนื่องจากตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบทที่ทรัพยากรทางธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ มีศักยภาพของชุมชนที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยทุนทางสังคม (รัฐบาลณ์ คำหลวง และคณะ, 2562) ซึ่งทุนมนุษย์ของชุมชนสันป่าเปา คือ แก่นนำต่าง ๆ สมาชิกในชุมชนที่มีการทำเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม ซึ่งเกษตรกรในพื้นที่ มีการปลูกพืชไร่ พืชสวน และเลี้ยงสัตว์ มีการรวมกลุ่มทางด้านการเกษตรอย่างกลุ่มผู้ปลูกข้าว กลุ่มผู้ปลูกผัก กลุ่มผู้ปลูกไม้ผล กลุ่มโคนม เป็นต้น (CNVT Thailand, 2567) ที่สามารถบูรณาการเข้ากับการท่องเที่ยวเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายในชุมชน อีกทั้งมีทุนธรรมชาติ คือ ทรัพยากรดินดีเหมาะกับการทำเกษตร มีแหล่งน้ำธรรมชาติไหลผ่าน มีพืชผักปลอดภัย ผักอินทรีย์ พืชเศรษฐกิจ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เข้ามาเพื่อเรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ วิถีชีวิตชนบท ถ่ายภาพ ชิมอาหารประจำถิ่น ชมตลาดสินค้าเกษตร เยี่ยมชมหมู่บ้าน และโฮมสเตย์ ทุนทางการเงิน ชุมชนมีการจัดหาเงินทุนที่เป็นกองกลางสำหรับพัฒนาชุมชน แต่ละกลุ่มมีการระดมทุนเพื่อเก็บไว้เป็นกองทุนส่วนกลาง มีทุนทางกายภาพคือโครงสร้างพื้นฐานพร้อมสำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยว และทุนทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาชุมชนหรือการจัดทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในชุมชนล้วนมีหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาสนับสนุน มีการจัดตั้งกลุ่มและสร้างเครือข่ายกับพื้นที่ข้างเคียงที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเหมือนกัน (เทศบาลตำบลสันป่าเปา, 2562) การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนพื้นที่ต้องมีศักยภาพด้านการดึงดูดใจ ด้านการรองรับ ด้านการบริการ และด้านการจัดการ (กรมการท่องเที่ยว, 2562); (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2567) โดยอาศัยการพัฒนาฐานทรัพยากรเดิมที่มีอยู่ให้พร้อมรองรับผู้มาเยือนสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้ เพราะการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างครอบคลุมต้องการการร่วมมือจากทุกฝ่าย เมื่อชุมชนมีการร่วมมือเพิ่มมากขึ้น ได้รับผลประโยชน์มากขึ้น เศรษฐกิจระดับชุมชนย่อมเติบโตตามเป็นการปลูกฝังให้คนในพื้นที่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของเกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม (อภิรักษ์ ส่งสุข และมุฮัมมัดอิสลาส หล้าปริง, 2561)

แม้พื้นที่ตำบลสันป่าเปามีความพร้อมต่อการรองรับนักท่องเที่ยว แต่การจัดทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร มีสาเหตุมาจากปัญหาทางด้านการประชาสัมพันธ์ ขาดการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยว รวมถึงฐานข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนมีน้อย จากวิสัยทัศน์แผนพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ (2566 - 2570) การสร้างความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องอาศัยความพร้อมของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของผู้คนในพื้นที่ซึ่งสะท้อนถึงความเข้มแข็งของชุมชน อันเป็นกระบวนการสำคัญที่จะส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้น ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนให้บรรลุวัตถุประสงค์การดำเนินงาน การศึกษาถึงความพร้อมของพื้นที่และด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับผู้มาเยือนเป็นส่วนสำคัญ เนื่องจากการส่งเสริมชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรนอกจากดึงดูดใจของชุมชนออกมาดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวมากขึ้นแล้ว ทศนคติความคิดเห็น ความรู้ และความร่วมมือ

ของคนในชุมชนก็เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสำเร็จ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของชุมชนต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแก่ชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมบางประการของสมาชิกชุมชน ในตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากชุมชนสันป่าเปาเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จึงต้องการศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนไปเป็นแนวทางการพัฒนา โดยศึกษาจากลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมบางประการของสมาชิกชุมชน และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชากรตำบลสันป่าเปา ทั้งหมด 6 หมู่บ้าน ทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ดังนี้ ขั้นที่ 1 ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ด้วยวิธีการจับสลากรายชื่อจากจำนวนประชากรร้อยละ 50 จากทั้งหมด 6 หมู่บ้าน จากประชากรทั้งหมด 2,332 ครัวเรือน ขั้นที่ 2 ทำการคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane, T. (Yamane, T., 1967) ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ที่ระดับ 0.07 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 190 ราย จากหมู่ที่ 1 บ้านสันตันเปา จำนวน 11 ราย หมู่ 2 บ้านป่าก้าง จำนวน 19 ราย หมู่ 3 บ้านบ่อหิน จำนวน 14 ราย หมู่ 4 บ้านหัวโก 43 ราย หมู่ 5 บ้านหนองอิง จำนวน 57 ราย และหมู่ 6 บ้านร้องแหงพยากน้อย จำนวน 46 ราย

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลประเภทปฐมภูมิโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ (สุภัททา ปิณฑะแพทย์, 2564); (Haggerty, K., 2023) ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.92 ตามวิธีของ Cronbach, L. J. (Cronbach, L. J., 1951) ผู้วิจัยมีการลงพื้นที่สัมภาษณ์โดยที่มีการจัดเตรียมข้อคำถามไว้เป็นชุดคำถามที่สมบูรณ์ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการ และทำการสัมภาษณ์หรือสอบถามตามประเด็นข้อคำถามที่จัดไว้แบบรายบุคคล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมบางประการของสมาชิกชุมชน ความคิดเห็นต่อข้อดี/ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากประชากรภายในตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 190 ราย รวมถึงวิเคราะห์ชุมชนและเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารเทศบาลตำบล เอกสารวิชาการ บทความ แนวคิดทฤษฎี หนังสือ สถิติ รายงานผล

การศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และเอกสารจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package of the Social Science: SPSS) เวอร์ชัน 20 ซึ่งมีการแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ จำนวน 4 ตอน ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมบางประการของสมาชิกชุมชน 2) ความคิดเห็นต่อข้อดี/ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3) ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4) ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ การวัดระดับความคิดเห็นต่อข้อดี/ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร วัดโดยใช้คำถาม 15 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การประเมิน ดังนี้ มากที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน มาก เท่ากับ 4 คะแนน ปานกลาง เท่ากับ 3 คะแนน น้อย เท่ากับ 2 คะแนน น้อยที่สุด เท่ากับ 1 คะแนน หลังจากนั้นผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้มารวมและทำการแบ่งเป็น 5 ระดับ เพื่อใช้ในการแปลผล ดังนี้ เห็นด้วยมากที่สุด (คะแนน 4.21 - 5.00) เห็นด้วยมาก (คะแนน 3.41 - 4.20) เห็นด้วยปานกลาง (คะแนน 2.61 - 3.40) เห็นด้วยน้อย (คะแนน 1.81 - 2.60) และเห็นด้วยน้อยที่สุด (คะแนน 1.00 - 1.80) ตามลำดับ และการวัดระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน วัดโดยใช้คำถาม 41 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การประเมิน ดังนี้ มีศักยภาพมาก เท่ากับ 3 คะแนน มีศักยภาพปานกลาง เท่ากับ 2 คะแนน มีศักยภาพน้อย เท่ากับ 1 คะแนน หลังจากนั้นผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้ทั้งหมดมารวมและทำการแบ่งเป็น 3 ระดับ เพื่อใช้ในการแปลผล ดังนี้ มีระดับศักยภาพน้อย (คะแนน 1.00 - 1.67) มีระดับศักยภาพปานกลาง (คะแนน 1.68 - 2.33) และมีระดับศักยภาพสูง (คะแนน 2.34 - 3.00) ตามลำดับ

ผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมบางประการของสมาชิกชุมชน ความคิดเห็นต่อข้อดี/ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่เก็บรวบรวมได้การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอ้างอิงหรือสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) แบบวิธีคัดเลือกเข้าทั้งหมด (Enter Method) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวกับตัวแปรตาม คือ ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีรายละเอียด ดังนี้

1. ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมบางประการของคนในชุมชนตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกชุมชนเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.16 และเป็นเพศชาย

คิดเป็นร้อยละ 36.84 ส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 55.21 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีการประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นจำนวนมากที่สุดโดย สมาชิกชุมชนมีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 134,558.16 บาทต่อปี มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 1.91 ไร่ อีกทั้งยังมีการเป็นสมาชิกกลุ่ม 27.37 ราย และได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 67.89 ครั้ง นอกจากนี้สมาชิกชุมชนยังมีความคิดเห็นต่อข้อดี/ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับสูงคะแนนเฉลี่ย 3.67 คะแนน ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ศึกษาลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมบางประการของคนในชุมชนตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ (n = 190)

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	70	36.84
หญิง	120	63.16
อายุ		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	19	10.00
31-40 ปี	17	8.95
41-50 ปี	29	15.26
51-60 ปี	41	21.58
61-70 ปี	50	26.32
มากกว่า 70 ปี	34	17.89
Mean = 55.21 ปี S.D. = 15.988 ปี Min = 15 ปี Max = 80 ปี		
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	7	3.68
ประถมศึกษา	84	44.21
มัธยมศึกษา/ปวช.	44	23.16
ปวส./อนุปริญญา	18	9.47
ปริญญาตรี	33	17.37
ปริญญาโท	4	2.11
อาชีพหลัก		
รับจ้างทั่วไป	56	29.47
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	50	26.32
เกษตรกร	28	14.74
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	25	13.16
บริษัทเอกชน	11	5.79
รับราชการ	7	3.68
พนักงานรัฐ	7	3.68
นักเรียน/นักศึกษา	4	2.11
รัฐวิสาหกิจ	2	1.05

ตารางที่ 1 ศึกษาลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมบางประการของคนในชุมชนตำบลสันป่าเปาอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ (n = 190) (ต่อ)

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ในครัวเรือน (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000	41	21.58
30,001 - 60,000	29	15.26
60,001 - 90,000	22	11.58
90,001 - 120,000	35	18.42
120,001 - 150,000	10	5.26
150,001 - 180,000	17	8.95
180,001 - 210,000	9	4.74
มากกว่า 210,000	27	14.21
Mean = 134,558.16 บาท S.D. = 238,929.571 บาท Min = 72,000 บาท Max = 3,000,000 บาท		
พื้นที่ถือครองทางการเกษตร (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5	170	89.47
6 - 10	11	5.79
มากกว่า 11	9	4.74
Mean = 1.91 ไร่ S.D. = 4.142 ไร่ Min = ไม่มีพื้นที่ถือครอง Max = 28 ไร่		
การเป็นสมาชิกกลุ่ม		
การเป็นสมาชิกกลุ่ม	52	72.63
ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม	138	27.37
การได้รับข่าวสาร		
ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร	60	31.58
1 - 5 ครั้ง	109	57.37
6 - 10 ครั้ง	14	7.37
มากกว่า 11 ครั้ง	7	3.68
Mean = 2.59 ครั้ง/เดือน S.D. = 30 ครั้ง/เดือน Min = ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร Max = 30 ครั้ง/เดือน		

2. ความคิดเห็นต่อข้อดี/ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ความคิดเห็นของชุมชนต่อข้อดี/ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอธิบายได้ ดังนี้ ทำให้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 3.98 เพิ่มความตระหนักด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่ชุมชนอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 3.97 ทำให้เห็นคุณค่าทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้นอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 3.94 ทำให้เกิดการดำรงชีวิตสอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 3.77 ทำให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 3.76 ทำให้เกษตรกรอินทรีย์ได้รับความสนใจจากเกษตรกรในพื้นที่มากขึ้นอยู่ในระดับมาก คิดเป็น

ร้อยละ 3.76 ทำให้การคมนาคมสะดวกขึ้นอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 3.72 สร้างรายได้กับชุมชนอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 3.68 ทำให้คนในชุมชนมีความร่วมมือกันมากขึ้นอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 3.68 ทำให้การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรได้มากขึ้นอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 3.65 เพิ่มอาชีพในชุมชนอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 3.57 วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นได้รับการเผยแพร่อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 3.54 ช่วยลดการอพยพของคนในชุมชนในการไปทำงานที่อื่นอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 3.09 ทำให้มีการเผยแพร่วัฒนธรรมดนตรีล้านนา คิดเป็นร้อยละ 2.97

โดยภาพรวม พบว่า ความคิดเห็นของชุมชนต่อข้อดี/ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 3.67 คะแนน (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของชุมชนต่อข้อดี/ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ (n = 190)

ความคิดเห็นของชุมชนต่อข้อดี/ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ทำให้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์	3.98	0.943	มาก
2. เพิ่มความตระหนักด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่ชุมชน	3.97	0.931	มาก
3. ทำให้เห็นคุณค่าทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น	3.94	0.957	มาก
4. นักท่องเที่ยวได้รับความรู้จากการท่องเที่ยว	3.91	0.886	มาก
5. ทำให้เกิดการดำรงชีวิตสอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง	3.77	1.082	มาก
6. ทำให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น	3.76	1.031	มาก
7. ทำให้เกษตรกรอินทรีย์ได้รับความสนใจจากเกษตรกรในพื้นที่มากขึ้น	3.76	1.118	มาก
8. ทำให้การคมนาคมสะดวกขึ้น	3.72	1.191	มาก
9. สร้างรายได้กับชุมชน	3.68	1.058	มาก
10. ทำให้คนในชุมชนมีความร่วมมือกันมากขึ้น	3.68	1.001	มาก
11. ทำให้การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรได้มากขึ้น	3.65	1.143	มาก
12. เพิ่มอาชีพในชุมชน	3.57	1.114	มาก
13. วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นได้รับการเผยแพร่	3.54	1.144	มาก
14. ช่วยลดการอพยพของคนในชุมชนในการไปทำงานที่อื่น	3.09	1.336	ปานกลาง
15. การท่องเที่ยวทำให้มีการเผยแพร่วัฒนธรรมดนตรีล้านนา	2.97	1.524	ปานกลาง
รวม	3.67	1.094	มาก

หมายเหตุ: 4.21 - 5.00 มากที่สุด, 3.41 - 4.20 มาก, 2.61 - 3.40 ปานกลาง, 1.81 - 2.60 น้อย, 1.00 - 1.80 น้อยที่สุด

3. ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

จากการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4 ด้าน มีผลการวิจัย ดังนี้ 1) ศักยภาพด้านการดึงดูดใจ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ศักยภาพด้านการดึงดูดใจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.13 คะแนน) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของศักยภาพด้านการดึงดูดใจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีระบบนิเวศแหล่งท่องเที่ยวที่สมบูรณ์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยคิดเป็นร้อยละ 2.28 มีทัศนียภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยรอบสวยงาม คิดเป็นร้อยละ 2.17 มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ คิดเป็นร้อยละ 2.11 แหล่งท่องเที่ยวมีพืชพันธุ์หรือสัตว์ที่

น่าสนใจ คิดเป็นร้อยละ 2.05 วิถีชีวิตทางการเกษตรในท้องถิ่นน่าสนใจ คิดเป็นร้อยละ 2.04 ตามลำดับ 2) ศักยภาพด้านการรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.01 คะแนน) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่มีกิจกรรมส่งผลเสียต่อวัฒนธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยคิดเป็นร้อยละ 2.84 ไม่มีกิจกรรมส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 2.78 เส้นทางคมนาคมสะดวกต่อการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 2.05 มีระบบสาธารณูปโภคเพียงพอต่อการรองรับความต้องการ คิดเป็นร้อยละ 1.98 จุดบริการอาหารเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 1.89 มีป้ายบอกเส้นทางและสื่อความหมายชัดเจนตามจุดสำคัญและมีกิจกรรมช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 1.85 ที่จอดรถเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 1.81 ที่พักเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 1.78 มีจุดจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรตามสถานที่ท่องเที่ยวเพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 1.76 มีรถบริการการเดินทางไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 1.49 ตามลำดับ 3) ศักยภาพด้านการบริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ศักยภาพด้านการบริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.93 คะแนน) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยศักยภาพด้านการบริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีผู้ให้ข้อมูลมีความรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างดีอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.04 แหล่งท่องเที่ยวน่าเชื่อถือต่อนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 2.03 มีความเสมอภาคด้านการบริการ คิดเป็นร้อยละ 1.99 ผู้นำชมแหล่งท่องเที่ยวมีความสามารถในการอธิบายและถ่ายทอดดี คิดเป็นร้อยละ 1.94 มีการต้อนรับเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 1.87 มีความเข้าใจความต้องการนักท่องเที่ยวและตอบสนองทันที คิดเป็นร้อยละ 1.86 มีการจัดลำดับขั้นตอนกระบวนการดำเนินงานท่องเที่ยวเชิงเกษตร คิดเป็นร้อยละ 1.84 และมีการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว (บรรยาย แจกข้อมูลกิจกรรม แจกกฎการอยู่ร่วมกัน) คิดเป็นร้อยละ 1.83 ตามลำดับ และ 4) ศักยภาพด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ศักยภาพด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.65 คะแนน) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของศักยภาพด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการรวมกลุ่มและจัดตั้งคณะกรรมการในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด โดยคิดเป็นร้อยละ 1.88 กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวและมีการปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 1.85 มีการจัดแบ่งพื้นที่ชัดเจนเพื่อใช้ในการท่องเที่ยวและมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 1.84 มีบุคลากรที่มีความรู้ถ่ายทอดข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 1.78 การท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ของท้องถิ่น เช่น จุดชมวิว หรือสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ คิดเป็นร้อยละ 1.70 มีการกำหนดราคาการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 1.69 มีการพัฒนาการให้บริการ คิดเป็นร้อยละ 1.66 มีการกำหนดจุดเด่นหรือจุดขายของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร คิดเป็นร้อยละ 1.64 คนในชุมชนกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คิดเป็นร้อยละ 1.61 มีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวกับภาคอื่น คิดเป็นร้อยละ 1.57 มีการจัดทำโปรแกรมท่องเที่ยวสำเร็จรูป เช่น โปรแกรม 2 วัน 1 คืน, โปรแกรม 1 วัน เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 1.53 มีสื่อการให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบ เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 1.51 มีช่องทางการจัดจำหน่ายโปรแกรมการท่องเที่ยวหลากหลาย เช่น การขายตรง, การขายผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น มีการส่งเสริมการขายโปรแกรมการท่องเที่ยว เช่น การโฆษณา, การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

คิดเป็นร้อยละ 1.49 มีการส่งเสริมการขายโปรแกรมการท่องเที่ยวและมีการร่วมกันวางแผนด้านการตลาด คิดเป็นร้อยละ 1.48 และมีการร่วมกันกำหนดช่องทางการตลาด คิดเป็นร้อยละ 1.47 ตามลำดับ

โดยภาพรวม พบว่า ความคิดเห็นต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 1.86 คะแนน (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. ศักยภาพด้านการดึงดูดใจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2.13	0.768	ปานกลาง
2. ศักยภาพด้านการรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2.01	0.723	ปานกลาง
3. ศักยภาพด้านการบริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	1.93	0.763	ปานกลาง
4. ศักยภาพด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	1.65	0.725	น้อย
รวม	1.86	0.737	ปานกลาง

หมายเหตุ: 1.00 - 1.67 = น้อย, 1.68 - 2.33 = ปานกลาง, 2.34 - 3.00 = มาก

4. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความคิดเห็นของชุมชนต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความคิดเห็นของชุมชนต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) แบบคัดเลือกเข้าทั้งหมด ทั้งนี้เพื่อหาว่าตัวแปรอิสระ จำนวน 9 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ รวมในครัวเรือนรายปี พื้นที่ถือครองทางการเกษตร การเป็นสมาชิกกลุ่ม การได้รับข้อมูลข่าวสาร และความคิดเห็นต่อข้อดี/ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับตัวแปรตาม คือ ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและส่งผลในเชิงบวกหรือเชิงลบกับตัวแปรตาม ในส่วนของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเอง (Multicollinearity) โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ พบว่า ไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดที่มีความสัมพันธ์กันมากกว่า 0.80 ซึ่งเป็นการละเมิดเงื่อนไขเบื้องต้นของการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

จากการวิเคราะห์ พบว่า ค่า $F = 3.297$ แสดงให้เห็นว่า มีตัวแปรอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในรูปแบบเชิงเส้น เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุ (Multiple Coefficient of Determination, R^2) พบว่า ค่า $R^2 = 0.142$ หมายความว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 14.2 และตัวแปรอิสระทั้ง 9 ตัวแปร พบว่า มีตัวแปรอิสระจำนวน 1 ตัวแปร ได้แก่ อายุ มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีตัวแปรอิสระจำนวน 1 ตัวแปร ความคิดเห็นต่อข้อดี/ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตามลำดับ โดยตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวแปร มีความสัมพันธ์เชิงบวกทั้งหมด (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความคิดเห็นของชุมชนต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ตัวแปร	Unstandardized coefficients	t	Sig.
(ค่าคงที่)	0.850	3.032	0.003
1. เพศ	0.070	0.985	0.326
2. อายุ (ปี)	0.006	2.171	0.031*
3. การศึกษา (ปี)	-6.811E-05	-0.008	0.993
4. อาชีพ	0.005	0.325	0.745
5. รายได้ในครัวเรือน (บาท)	3.089E-08	0.207	0.837
6. จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร (ไร่)	-0.004	-0.375	0.708
7. การเป็นสมาชิกกลุ่ม	0.127	1.388	0.167
8. การได้รับข่าวสาร	0.008	0.111	0.912
9. ความคิดเห็นต่อข้อดี/ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (คะแนน)	0.157	3.720	0.000**

R = 0.376 R² = 0.142 SEE = 0.455 F = 3.297 Sig. of F = 0.001

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05; **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความคิดเห็นของชุมชนต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า มีตัวแปรอิสระจำนวน 1 ตัวแปร ได้แก่ อายุ มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีตัวแปรอิสระจำนวน 1 ตัวแปร ความคิดเห็นต่อข้อดี/ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตามลำดับ โดยตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวแปร มีความสัมพันธ์เชิงบวกทั้งหมด ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

1. อายุ พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความคิดเห็นต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลสันป่าเปา เนื่องจาก สมาชิกชุมชนที่มีอายุมากขึ้นจะมีความคิดเห็นต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลสันป่าเปา ระดับมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายความว่า เมื่อมีอายุมากขึ้นจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับมากกว่าคนในชุมชนที่มีอายุน้อย อาจเนื่องมาจากผ่านช่วงวัยทำงานมาหลากหลาย ทำให้มีการสั่งสมประสบการณ์การใช้ชีวิตจากการทำงาน มีเงินเก็บ จึงมองคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นและผลประโยชน์หลายด้าน ซึ่งผลประโยชน์ที่ได้รับอาจจะมีการตีมูลค่าทางด้านอื่นนอกจากตัวเงินทำให้เกิดความรู้สึกรักและอยากพัฒนาชุมชนที่ตนอาศัยอยู่มากขึ้น เนื่องจากเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท หลายครัวเรือนมีการมีการปลูกผักปลอดภัยและผักอินทรีย์บริโภคในครัวเรือนรวมถึงแลกเปลี่ยนผักที่ปลูกกับเพื่อนบ้านเพื่อลดรายจ่ายโดยผู้ปลูกผักส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุในบ้านที่มีเวลาว่าง เมื่อผลผลิตเหลือก็นำมาวางจำหน่ายที่ตลาดชุมชนโดยกลุ่มเป้าหมายเป็นคนในชุมชนทั่วไปและตลาดอินทรีย์หรือกาดหมั้วที่มีกลุ่มเป้าหมายหลักเป็นคนในชุมชนและกลุ่มนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับ นภาพร สิงห์นวล และพรนภา เตียสุธิกุล อธิบายว่า คนในชุมชนที่อายุ

มากมีเวลาว่าง บางรายขาดรายได้ มีการทำกิจกรรมเพื่อนำผลผลิตมาบริโภคและจำหน่าย เนื่องจากอาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นเวลานานรับรู้ทุกการเปลี่ยนแปลงของชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงตระหนักถึงคุณค่าของวิถีชีวิตเกษตรกรรมและวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมอันดีงาม ส่งผลให้มองเห็นศักยภาพในพื้นที่ที่สามารถต่อยอดไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (นภาพร สิงห์นวล และพรนภา เตียสุธิกุล, 2564) นอกจากนี้ ชุมชนตำบลสันป่าเปายังเห็นคุณค่าของการทำเกษตรกรรมในพื้นที่ เห็นความสำคัญของทักษะ ความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับการทำเกษตรที่เกษตรกรแต่ละรายมี เนื่องจากพื้นที่มีการทำเกษตรหลากหลาย เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองทำเป็นอย่างดี จึงมีความพร้อมทางด้านบุคลากรที่สามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักท่องเที่ยวได้ สอดคล้องกับ อันธิกา บุญต่าย และคณะ อธิบายว่า เกษตรกรผู้ปลูกมะยงชิดมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 60.25 ปี มีความรู้และประสบการณ์ทางการปลูกมะยงชิดมาหลายปีสามารถให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกมะยงชิดแก่นักท่องเที่ยวได้ (อันธิกา บุญต่าย และคณะ, 2566) นอกจากนี้ คนในพื้นที่ตำบลสันป่าเปาที่มีอายุมากขึ้นย่อมมองเห็นโอกาสในการรองรับนักท่องเที่ยวเนื่องจากอาศัยอยู่ในพื้นที่มาเป็นเวลานานเห็นถึงการพัฒนาของระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและเส้นทางคมนาคม สอดคล้องกับ สุภารัตน์ โยสุใจ และกนกกานต์ แก้วนุช อธิบายว่า ชุมชนมีความพร้อมด้านพื้นที่ในระดับมากเนื่องจากชุมชนเข้าถึงง่าย เดินทางสะดวก เกษตรกรในชุมชนมีประสบการณ์และศักยภาพด้านการเกษตรเหมาะกับการต่อยอดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (สุภารัตน์ โยสุใจ และกนกกานต์ แก้วนุช, 2565)

2. ความคิดเห็นต่อข้อดี/ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความคิดเห็นของชุมชนต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลสันป่าเปา เนื่องจากสมาชิกชุมชนที่มีความคิดเห็นต่อข้อดี/ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากจะมีความคิดเห็นต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงในระดับมากตามไปด้วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หมายความว่า สมาชิกชุมชนที่มีการรับรู้เกี่ยวกับข้อดี/ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากขึ้นจะมีการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ดีขึ้น เนื่องจากสามารถมองเห็นความพร้อมด้านต้นทุนทรัพยากรการท่องเที่ยวได้ครอบคลุมทุกองค์ประกอบจึงมีทัศนคติที่ดีในการค้นคว้าและศึกษารายละเอียดของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดีขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับ สุรีย์ เข้มทอง และภุริพัฒน์ ชาญกิจ อธิบายว่า กลุ่มผู้แทนชุมชนเห็นค่าของการท่องเที่ยวว่าสามารถพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้ จึงมีการพิจารณาจุดแข็งและศักยภาพของพื้นที่เพื่อพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (สุรีย์ เข้มทอง และภุริพัฒน์ ชาญกิจ, 2564) กล่าวได้ว่า หากผู้ให้ข้อมูลมีการรับรู้เกี่ยวกับข้อดีและประโยชน์ของการท่องเที่ยวจะมีองค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ย่อมเห็นถึงความเป็นไปได้ในการเปิดพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพราะชาวบ้านมองเห็นคุณค่าของศักยภาพในพื้นที่และทุนชุมชนสามารถนำมาต่อยอดเข้ากับภาคการท่องเที่ยวได้ สอดคล้องกับ เปรมปรีดา ทองลา และเพ็ญศิริ สมารักษ์ อธิบายว่า การที่ชุมชนทราบถึงข้อดีและข้อเสียของชุมชนสามารถพัฒนาพื้นที่ให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่ามีจุดเด่นแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นเพราะมีมาตรฐานการจัดการเหมาะสม (เปรมปรีดา ทองลา และเพ็ญศิริ สมารักษ์, 2563) สอดคล้องกับ ชัตติยา กลัฏฐกะปกรณ์ และคณะ อธิบายว่า ชุมชนเห็นถึงความสำคัญแหล่งท่องเที่ยวเพราะมีธรรมชาติสวยงาม บรรยากาศดี มีทุ่งข้าว ภูเขา และเงียบสงบเหมาะแก่การต้อนรับนักท่องเที่ยว ส่งผลให้ชุมชนนำข้อมูลมาพัฒนาศักยภาพการรองรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้มาเยือน (ชัตติยา กลัฏฐกะปกรณ์ และคณะ, 2563) สอดคล้องกับ พัทธ์ชัย ศิริวงศ์ และคณะ อธิบายว่า การพัฒนาชุมชนให้กลายเป็น

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากประชากรในชุมชน ปัจจัยสำคัญในการดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวคือการทราบถึงศักยภาพภายในพื้นที่เพราะศักยภาพชุมชนสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการนำอัตลักษณ์ชุมชนหมู่บ้านมุสลิมมาจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (พิทักษ์ ศิริวงศ์ และคณะ, 2561) และยังสามารถคล้องกับ มณีรัตน์ อธิพันธุ์เสถียร ได้อธิบายว่า คนในชุมชนมองเห็นถึงโอกาสในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรก่อให้เกิดการรวมกลุ่มกันเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้นักท่องเที่ยว เข้ามาชมและซื้อผลิตภัณฑ์ถึงในสวนเพื่อแก้ปัญหาผลไม้ล้นตลาดจนมีราคาถูกลงอย่างมาก (มณีรัตน์ อธิพันธุ์เสถียร, 2562) กล่าวได้ว่า หากสมาชิกในชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สามารถประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ได้ ย่อมประเมินศักยภาพพื้นที่ได้เฉียบคมขึ้น สอดคล้องกับ มัลลิกา นนท่มุมต และคณะ อธิบายว่า การเปิดรับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนในการกระตุ้นความสนใจในเนื้อหาที่ได้รับจึงมีผลต่อความคิดเห็นและทัศนคติเกี่ยวกับการท่องเที่ยว (มัลลิกา นนท่มุมต และคณะ, 2562) สอดคล้องกับ ธีรณัฐ จันทร์โกมล อธิบายว่า คนในชุมชนมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมองว่าพื้นที่ที่มีความพร้อมในการจัดทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ธีรณัฐ จันทร์โกมล, 2564)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยนี้คือแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือโมเดลท่องเที่ยววิถีเกษตร ซึ่งเชื่อมโยงระหว่างเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับโมเดลท่องเที่ยววิถีเกษตร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) เกษตรวิถี 2) อาหารพื้นบ้าน 3) ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 4) เทศกาลชุมชน โดยการพัฒนาตามโมเดลมุ่งเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การสร้างการมีส่วนร่วม และการพัฒนาตามแนวคิดท่องเที่ยวเกษตรวิถี ทั้งนี้ ในส่วนของผลลัพธ์ที่ได้ คือ การส่งเสริมอัตลักษณ์ที่มีอยู่เดิมให้เป็นแกนหลัก กระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน และการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ โมเดลยังมีความยืดหยุ่นสูงในการปรับใช้กับชุมชนที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้ จึงเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและเป็นเครื่องมือในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของชุมชนต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สมาชิกชุมชนมีอายุเฉลี่ย 55.21 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป 29.47 ราย สมาชิกชุมชนมีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 134,558.16 บาทต่อปี มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรเฉลี่ย 1.91 ไร่ อีกทั้งยังมีการเป็นสมาชิกกลุ่ม 27.37 ราย และได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 67.89 ครั้ง นอกจากนี้สมาชิกชุมชนยังมีความคิดเห็นต่อข้อดี/ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับมาก โดยภาพรวมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับปานกลาง และปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความสัมพันธ์เชิงบวกทั้งหมด ได้แก่ อายุ มีระดับนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ ระดับความคิดเห็นต่อข้อดี/ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตามลำดับ ข้อเสนอแนะ ได้แก่ 1) สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากผลการศึกษา พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุมาก ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เข้ามาส่งเสริมควรใช้ภาษาหรือคำที่เข้าใจได้ง่ายในการฝึกอบรม จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าสมาชิกชุมชนที่มองเห็นถึงประโยชน์หรือข้อดีเพิ่มขึ้น จะทำให้มีความคิดเห็นต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ด้วยเหตุนี้จึงมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการจัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการทำเกษตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้คนในพื้นที่มีทัศนคติที่ดีต่อการจัดทำกรท่องเที่ยวเชิงเกษตร รวมถึงการท่องเที่ยวของชุมชนมีปัญหาเรื่องการประชาสัมพันธ์ อาจเนื่องมาจากข้อจำกัดทางด้านศักยภาพการใช้สื่อเทคโนโลยี ชาวบ้านจึงมีความต้องการความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อ 2) สำหรับชุมชน จากผลการศึกษา พบว่า สมาชิกชุมชนมองว่าทรัพยากรทางการเกษตรและสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่มีน้อยมากที่สุด ดังนั้น ควรมีการปรึกษาและพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์หรือสร้างจุดท่องเที่ยวใหม่ร่วมกัน รวมถึงสร้างภาคีเครือข่ายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเกี่ยวกับชุมชนข้างเคียง และ 3) ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป อยากให้มีการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการต่อยอดงานวิจัยเรื่องความคิดเห็นของชุมชนต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลสันป่าเปา

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2562). คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร. เรียกใช้เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2567 จาก https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:274656
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2562. เรียกใช้เมื่อ 29 พฤศจิกายน 2567 จาก <http://www.sceb.doe.go.th/infodiary65/ttt/ความรู้ท่องเที่ยวเชิงเกษตร/เล่มการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร/การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร2562.pdf>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565). รายงานภาวะเศรษฐกิจการท่องเที่ยว (Tourism Economic Review). เรียกใช้เมื่อ 12 มิถุนายน 2567 จาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=581
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2570). เรียกใช้เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2567 จาก https://province.mots.go.th/ewtadmin/ewt/ranong/download/article/article_20230418122435.pdf
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2567). คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร. เรียกใช้เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.dot.go.th/ebooks/ebooks-view/732>
- ชัตติยา กลัญทกะปรกรณ์ และคณะ. (2563). การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนเกษตรตำบลห้วยทราย อำเภอแรมริม จังหวัดเชียงใหม่. วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่, 13(2), 29-44.
- ณัฐตากานต์ พยัคฆา และกิตติศักดิ์ ทองมีทิพย์. (2564). พิธีกรรมทำขวัญข้าวกับวิถีเกษตรกรรมที่เปลี่ยนไป. วารสารวิชาการเกษตร, 39(3), 330-339.

- ณิรันดร์ จันทรโกมล. (2564). การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. ใน วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เทศบาลตำบลสันป่าเปา. (2562). ข้อมูลทั่วไป (ประวัติการจัดตั้ง, ความหมายของตราสัญลักษณ์, แผนที่และอาณาเขต, ข้อมูลประชากร, สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม, OTOP ตำบล). เรียกใช้เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2567 จาก http://www.sanpapao.go.th/web/show_detail.php?select=history&sname
- เทศบาลตำบลสันป่าเปา. (2567). แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570) ฉบับเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. เรียกใช้เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2567 จาก http://www.sanpapao.go.th/web/view_news.php?id=2662&topic=แผนพัฒนาท้องถิ่น%20พ.ศ.2566-2570%20ฉบับเพิ่มเติม%20ฉบับที่%203%20ประจำปีงบประมาณ%20พ.ศ.2567
- นภาพร สิงห์นวล และพรนภา เตียสุธิกุล. (2564). การศึกษาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบ้านคลองอารางตำบลบ้านแก่ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 10(3), 143-154.
- เปรมปรีดา ทองลา และเพ็ญศิริ สมารักษ์. (2563). ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี. วารสาร มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 11(1), 190-213.
- พิจารศรี จีระนนท์ทกิจ. (2561). ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมกรณีศึกษา: ตลาดน้ำไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานวัฒนธรรม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิทักษ์ ศิริวงศ์ และคณะ. (2561). การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการชุมชน แบบมีส่วนร่วม เพื่อบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีอัตลักษณ์ในพื้นที่ชุมชนหมู่บ้านมุสลิม. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 10(3), 75-95.
- มนิรัตน์ อีร์พันธุ์เสถียร. (2562). ศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนเกษตรเพื่อสุขภาพบ้านปัดวี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- มัลลิกา นนท่มุข และคณะ. (2562). ความคิดเห็นที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารเกษตรพระจอมเกล้า, 37(1), 61-68.
- รัชฎาภรณ์ คำหลวง และคณะ. (2562). ผลลัพธ์ของทุน 5 ด้านต่อการพัฒนาระบบการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรตำบลเมืองจัน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดน่าน. วารสารแก่นเกษตร, 47(1), 459-466.
- สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่. (2564). แผนพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ (พ.ศ. 2566 - 2570). เรียกใช้เมื่อ 19 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.chiangmai.go.th/managing/public/D2/2D24Aug2022155450.pdf>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). Press release งานแถลงข่าว "ผลการทำสำมะโนการเกษตร พ.ศ. 2566". เรียกใช้เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2567 จาก https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/upload_file/2024/20240111123314_35658.pdf

- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). โครงการการพัฒนาระบบสถิติข้อมูลและตัวชี้วัดเพื่อใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินตามยุทธศาสตร์ชาติ. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- สุภัททา ปิณฑะแพทย์. (2564). การสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยเชิงคุณภาพ. วารสารพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรม, 1(3), 1-3.
- สุภารัตน์ โยสุใจ และกนกกานต์ แก้วนุช. (2565). การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พื้นที่ศึกษา ชุมชนบ้านสระวัง อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี. วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์, 17(1), 62-76.
- สุรีย์ เข้มทอง และอุไรพัฒน์ ชาญกิจ. (2564). การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีชุมชนเพื่อคนทั้งมวลของชุมชนตำบลถ้ำสิงห์ในจังหวัดชุมพร. วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม, 11(2), 168-190.
- เสาวณี จันทะพงษ์ และพรชนก เทพขาม. (2561). นวัตกรรมเกษตร: ทางออกปัญหาความเหลื่อมล้ำของไทย ตอน 1. เรียกใช้เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2567 จาก https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/articles/Article_10Apr201.html
- อภิรักษ์ ส่งสุข และมุฮัมหมัดอิลยาส หญาปริง. (2561). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ. เรียกใช้เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2567 จาก https://islocal.ru.ac.th/images/is_pdf/is_61/6114880014.pdf
- อันธิกา บุญตาย และคณะ. (2566). ความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของผู้ปลูกมะยงชิดในจังหวัดนครนายก. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 49(1), 91-102.
- CNVT Thailand. (2567). บ้านสันป่าเปา จังหวัดเชียงใหม่. เรียกใช้เมื่อ 19 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.cnvtthailand.com/public/activity/category/detail/40>
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient Alpha and The Internal Structure of Tests. Psychometrika, 16(1951), 297-334.
- Haggerty, K. (2023). Individual Interviews. Retrieved November 18, 2024, from <https://libguides.memphis.edu/c.php?g=587193&p=4065797>
- Yamane, T. (1967). Elementary Sampling Theory. Englewood Cliffs, London: Prentice-Hall, Inc.